

DECIZIA Nr.51
din 25 ianuarie 2012

referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru autoritățile administrației publice locale și a alegerilor pentru Camera Deputaților și Senat din anul 2012, precum și pentru modificarea și completarea titlului I al Legii nr.35/2008 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului și pentru modificarea și completarea Legii nr.67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, a Legii administrației publice locale nr.215/2001 și a Legii nr.393/2004 privind Statutul aleșilor locali

Publicată în Monitorul Oficial nr.90 din 03.02.2012

I. Cu Adresa nr.51/6273 din 22 decembrie 2011, secretarul general al Camerei Deputaților a transmis Curții Constituționale sesizarea referitoare la neconstituționalitatea Legii privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru autoritățile administrației publice locale și a alegerilor pentru Camera Deputaților și Senat din anul 2012, precum și pentru modificarea și completarea titlului I al Legii nr.35/2008 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului și pentru modificarea și completarea Legii nr.67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, a Legii administrației publice locale nr.215/2001 și a Legii nr.393/2004 privind Statutul aleșilor locali, formulată de un număr de 88 de deputați aparținând Grupului parlamentar al Partidului Social Democrat și de 58 de deputați aparținând Grupului parlamentar al Partidului Național Liberal.

Deputații aparținând Grupului Parlamentar al Partidului Social Democrat sunt următorii: Gheorghe Ana, Gheorghe Antochi, Nicolae Bâncioiu, Eugen Bejinariu, Vasile Bleotu, Dumitru Boabes, Marin Bobes, Matei-Radu Brătianu, Doina Burcău, Ion Burnei, Ion Călin, Dumitru Chiriță, Ion Narcis Chisăliță, Ioan Cindrea, Gheorghe Ciocan, Radu Eugeniu Coclici, Dorel Covaci, Victor Cristea, Ioan Damian, Andrei Dolineaschi, Mircea Gheorghe Drăghici, Sonia Maria Drăghici, Ileana-Cristina Dumitrache, Cristian-Sorin Dumitrescu, Ion Dumitru, Mircea Dușa, Filip Georgescu, Marian Ghiveciu, Vasile Ghiorghe Gliga, Horia Grama, Viorel Hrebenciuc, Iulian Iancu, Florin Iordache, Cornel Itu, Florina-Ruxandra Jipa, Ciprian Florin Luca, Silvestru-Mircea Lup, Costică Macaleți, Antonella Marinescu, Eduard-Stelian Martin, Manuela Mitrea, Adrian Mocanu, Vasile Mocanu, Ion Mocioalcă, Carmen Ileana Moldovan, Emil Radu Moldovan, Rodica Nassar, Adrian Năstase, Marian Neacșu, Nechifor Cătălin Ioan, Robert Sorin Negoită, Dan Nica, Nicolae-Ciprian Nica, Bogdan-Nicolae Niculescu-Duvăz, Oana Ștefănescu-Thome Niculescu-Mizil, Laurențiu Nistor, Constantin Niță, Iuliu Nosa, Florin Costin Pâslaru, Petre Petrescu, Victor Viorel Ponta, Georgian Pop, Florian Popa, Vasile Popeangă, Dan-Mircea Popescu, Neculai Rățoi, Cornel Cristian Resmeriță, Cristian Rizea, Ioan Sorin Roman, Lucreția Roșca, Victor Socaciu, Adrian Solomon, Ioan Stan, Ion Stan, Nicolae Stan, Anghel Stanciu, Sorin Constantin Strangea, Mugurel Surupăceanu, Viorel Ștefan, Florin-Cristian Tătaru, Horia Teodorescu, Angel Tilvăr, Mihai Tudose, Radu Costin Vasilică, Petru Gabriel Vlase, Aurel Vlădoiu, Mădălin-Ștefan Voicu și Valeriu Ștefan Zgonea.

Deputații aparținând Grupului parlamentar al Partidului Național Liberal sunt următorii: Cristian Mihai Adomniței, Marin Almăjanu, Sergiu Andon, Teodor Atanasiu, Vasile Berci, Dan Bordeianu, Octavian Bot, Viorel Vasile Buda, Daniel Budurescu, Cristian Buican, Mihăiță Calimente, Mircea Vasile Cazan, Mariana Câmpeanu, Daniel Chițoiu, Tudor-Alexandru Chiuariu, Liviu-Bogdan Ciucă, Horia Cristian, Ciprian Minodor Dobre, Victor Paul Dobre, Mihai Aurel Donțu, Gheorghe Dragomir, George Ionuț Dumitrică, Fenechiu Relu, Damian Florea, Gheorghe Gabor, Grațiana Leocadia Gavrilesco, Dominic Andrei Gere, Alina-Ștefania Gorghiu, Titi Holban, Pavel Horj, Mircea Irimescu, Nicolae Jolța, Mihai Lupu, Dan-Ștefan Motreanu, Eugen Gheorghe Nicolăescu, Ludovic Orban, Ionel Palăr, Viorel Palașcă, Cornel Pieptea, Gabriel Plăiașu, Cristina Ancuța Pocora, Virgil Pop, Marius Octavian Popa, Călin Constantin Anton Popescu-Tăriceanu, Călin Potor, Adriana Ana Săftoiu, Nini Săpunaru, George Adrian Scutaru, Ionuț Marian Stroe, Radu Stroe, Gigel Sorinel Știrbu, Gheorghe Mirel Taloș, Radu Bogdan Țâmpău, Ioan Țintean, Florin Țurcanu, Diana Adriana Tușa, Horea Dorin Uoreanu, Ana Lucia Varga și Mihai Alexandru Voicu.

II. Sesizarea a fost formulată în temeiul art.146 lit.a) din Constituție și al art.11 alin.(1) lit.A.a) raportat la art.15 alin.(2) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a fost înregistrată la Curtea Constituțională sub nr.7255 din 22 decembrie 2011 și constituie obiectul Dosarului nr.1.603 A/2011.

În motivarea obiecției, autorii acesteia au formulat atât critici de neconstituționalitate extrinsecă, cât și critici de neconstituționalitate intrinsecă, după cum urmează:

III. Sub aspectul neconstituționalității extrinseci, se susține că legea criticată încalcă dispozițiile constituționale ale art.1 alin.(4) și (5), coroborate cu cele ale art.61 alin.(1) și ale art.114, prin prisma modalității de adoptare a acestui act - prin angajarea răspunderii Guvernului.

Astfel, invocând principiul respectării Constituției, a supremației sale și a legilor, consacrat de art.1 alin.(5) din Legea fundamentală, precum și prevederile constituționale ale art.142 alin.(1) care stabilesc rolul Curții Constituționale de garant al supremației Legii fundamentale, autorii obiecției prezintă considerentele care au fundamentat Decizia nr.1.557 din 18 noiembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.40 din 19 ianuarie 2010, prin care s-a statuat asupra instituției angajării răspunderii Guvernului. Cu acel prilej, Curtea a reținut că această modalitate simplificată de legiferare poate fi utilizată numai *in extremis*, atunci când adoptarea proiectului de lege în procedură obișnuită sau în procedură de urgență nu este posibilă, ori atunci când structura politică a Parlamentului nu permite adoptarea proiectului de lege.

Se arată că în cazul legii ce face obiectul sesizării nu se poate reține nici faptul că adoptarea proiectului de lege în procedură obișnuită ori de urgență nu ar fi fost posibilă, nici faptul că structura politică a Parlamentului nu ar fi permis adoptarea proiectului de lege, întrucât, de vreme ce există o majoritate parlamentară care rezultă din faptul că partidele respective au format Guvernul, adoptarea sub forma angajării răspunderii nu este oportună. În aceste condiții, ocolirea procedurii de examinare și dezbateră a proiectului de lege, atât în cadrul comisiilor de specialitate, cât și în plenul fiecărei Camere a Parlamentului, potrivit competențelor stabilite de art.75 din Constituție, și recursul la angajarea răspunderii asupra proiectului de lege nu își găsesc o motivare. Tot astfel, nu subsistă nici condiția urgenței care să fi determinat o astfel de măsură.

Se susține că nerespectarea normelor constituționale ale art.114 privind angajarea răspunderii Guvernului, astfel motivată, atrage și înfrângerea dispozițiilor art.1 alin.(4) și (5) privind separația puterilor în stat și obligația de respectare a Constituției și a legilor, coroborate cu dispozițiile art.61 alin.(1) privind rolul Parlamentului.

Autorii sesizării mai susțin că Guvernul nu își poate angaja răspunderea asupra unor proiecte de lege ce vizează domenii ce fac obiectul legilor organice. Pornind de la instituția delegării legislative și posibilitatea Guvernului ca, în baza acestei instituții, să legifereze prin ordonanță de urgență în domenii ce fac obiectul legilor organice, precum și de la regula potrivit căreia actele normative astfel adoptate trebuie aprobate cu votul majorității membrilor fiecărei Camere, se conchide că textul art.114 din Constituție trebuie interpretat restrictiv, prin proiect de lege înțelegându-se doar proiectele de lege ordinară, în caz contrar eliminându-se însăși rațiunea stabilirii unei majorități absolute.

În continuare se arată că, din moment ce, în conformitate cu art.113 alin.(1) din Constituție, moțiunea de cenzură este adoptată în ședința comună cu votul majorității senatorilor și deputaților, prin angajarea răspunderii asupra unui proiect de lege organică s-ar încălca principiul bicameralismului, având în vedere faptul că numărul parlamentarilor aparținând celor două Camere este diferit, iar Constituția solicită în cazul legilor organice majoritatea absolută a parlamentarilor fiecărei Camere tocmai în considerarea egalității celor două Camere în procesul de legiferare.

Mai mult, câtă vreme ordonanțele de urgență nu pot afecta drepturile electorale, cu atât mai mult legile care reglementează aceste drepturi nu pot fi modificate prin procedura angajării răspunderii.

IV. Sub aspectul neconstituționalității intrinseci, criticile formulate privesc, în esență, următoarele aspecte:

1. Legea ce face obiectul sesizării încalcă prevederile art.11 alin.(1) și (2) din Constituție referitoare la dreptul internațional și dreptul intern, coroborate cu cele ale art.1 alin.(5) privind obligația respectării Constituției, a supremației sale și a legilor.

Se arată că, prin ratificarea Tratatului de aderare la Uniunea Europeană și prin dobândirea statutului de membru al Uniunii Europene, România s-a obligat să respecte toate obligațiile ce decurg din legislația primară europeană. Ca o consecință a obligativității

respectării de către statul român a tratatelor internaționale în general și a legislației europene, în special, România este ținută și de obligația de a respecta actele organelor Consiliului European, implicit ale Comisiei Europene pentru Democrație prin Drept - Comisia de la Veneția.

Unul dintre aceste acte este Codul bunelor practici în materie electorală, iar pentru respectarea acestuia și a principiilor fundamentale ale sistemului electoral european trebuie avute în vedere anumite condiții-cadru, și anume: respectarea drepturilor omului și în special a libertății de exprimare, reuniune și asociere, stabilitatea legii electorale, precum și un număr de garanții procedurale, în special cu privire la organizarea scrutinului.

Se arată în acest sens că în cadrul lucrărilor Comisiei de la Veneția s-a statuat faptul că stabilitatea dreptului este un element important al credibilității procesului electoral, iar modificarea frecventă a normelor și caracterul lor complex pot dezorienta alegătorul. Ceea ce trebuie evitat nu este atât modificarea sistemelor de scrutin, ci modificarea lor frecventă sau cu puțin timp (mai puțin de un an) înainte de alegeri. În cadrul aceleiași comisii s-a mai evidențiat că una dintre modalitățile de evitare a manipulărilor ar fi definirea în Constituție sau într-un text superior legii ordinare a elementelor mai sensibile (sistemul electoral propriu-zis, componența comisiilor electorale, circumscripțiile sau regulile de constituire a acestora). O altă soluție ar fi aceea de a se stabili în Constituție ca, în cazul amendării legii electorale, vechiul sistem să rămână aplicabil pe timpul viitoarelor alegeri - cel puțin dacă acestea au loc în anul următor - și că sistemul nou va fi aplicat începând cu scrutinele ulterioare.

În opinia autorilor sesizării, prin reglementarea "comasării" alegerilor locale cu alegerile parlamentare și organizarea acestora în luna noiembrie 2012, nu numai că se procedează la modificarea legislației electorale cu nesocotirea Codului bunelor practici în materie electorală, ci se și induce o stare de confuzie în rândul electoratului, care se va vedea pus în situația de a vota cu un număr ridicat de buletine de vot.

Se invocă prevederile art.20 din Constituție, care consacră prioritatea reglementărilor internaționale în materia drepturilor omului, a ratând u-se că acest Cod de bune practici în materie electorală nu face decât să explice limitele care trebuie avute în vedere pentru ca dreptul de a alege și de a fi ales să fie respectat. Or, modificarea legislației electorale cu mai puțin de un an înaintea alegerilor încalcă aceste limite și, prin urmare, drepturile omului.

2. Legea ce face obiectul sesizării încalcă prevederile art.1 alin. (5) din Constituție, coroborate cu cele ale art.15 alin.(2), art.16 alin.(1), art.124 alin.(3) și cu cele ale art.126 alin.(6). Aceasta întrucât, dispunând cu privire la "comasarea" alegerilor, legea stabilește, în realitate, și o prelungire cu aproximativ 6 luni a mandatelor aleșilor locali aflați în prezent în funcție, de vreme ce aceștia și-au dobândit mandatele ca urmare a alegerilor ce au avut loc în iunie 2008.

Invocându-se în acest sens dispozițiile Legii administrației publice locale nr.215/2001, care reglementează limitativ cazurile în care prelungirea mandatelor unora dintre aleșii locali ar fi posibilă (pentru consiliul local - în caz de război sau catastrofă, pentru primar - în caz de război, calamitate naturală, dezastru sau sinistru deosebit de grav, pentru consiliul județean - în caz de război sau catastrofă), se susține că legea criticată încalcă atât principiul constituțional al neretroactivității legii, de vreme ce produce efecte asupra aleșilor locali al căror mandat trebuia să fie guvernat de legea în vigoare la data alegerii lor, cât și principiul constituțional al supremației legii, de vreme ce acest act normativ prevede, în mod selectiv, numai cu privire la alegerile din 2012, derogări de la actul normativ ce stabilea situațiile în care ar fi fost permisă prelungirea mandatelor primarilor, consilierilor locali și consilierilor județeni.

Se instituie astfel și o discriminare între diferitele categorii de aleși, în sensul că persoanele care și-au început mandatul de primar, consilier local sau consilier județean în anul 2008 vor avea mandate mai lungi decât cei aleși anterior sau ulterior anului 2008.

3. Cu privire la dispozițiile art.1 alin.(3)-(6) din legea criticată, se susține că sunt neconstituționale, deoarece stabilesc, sub sancțiunea decăderii, o serie de termene procedurale (de exercitare a căii de atac împotriva hotărârii Guvernului de delimitare a colegiilor uninominale în cazul alegerilor pentru Camera Deputaților și Senat, respectiv împotriva hotărârii instanței de contencios administrativ). Se arată în acest sens că decăderea reprezintă pierderea unor drepturi ca urmare a unei condamnări sau a neexercitării unui drept și se aplică părților care nu respectă termenele legale imperative prevăzute de lege. Sancțiunea menționată nu este opozabilă instanței de judecată, pentru că aceasta este autoritatea care înfăptuiește justiția. Se susține că prin stabilirea acestei posibilități de sancționare a instanței de judecată se încalcă principiul separației puterilor în stat și principiul

independenței justiției, reglementându-se o imixtiune gravă a puterii legiuitoare în activitatea instanței de judecată.

4. Autorii sesizării mai susțin și că art.1 din lege încalcă prevederile din Constituție cuprinse în art.15 alin.(2) privind neretroactivitatea legii, în art.36 - *Dreptul la vot*, în art.37 - *Dreptul de a fi ales*, și art.1 alin.(3) privind statul român.

Se arată în acest sens că, în condițiile în care primarii, președinții de consilii județene, consilierii locali și consilierii județeni au fost aleși pentru un mandat de 4 ani, iar legiuitorul a precizat expres condițiile în care mandatul acestora poate fi prelungit, un text de lege prin care mandatul acestora este prelungit în alte condiții decât cele prevăzute de lege înseamnă aplicarea retroactivă a norme juridice, ceea ce instaurează arbitrarul, în opinia autorilor sesizării, dacă instanța constituțională ar declara ca fiind constituțional acest act normativ, s-ar crea un precedent deosebit de periculos, deoarece legiuitorul va putea să adopte o nouă normă juridică, la împlinirea mandatului de 4 ani și 5 luni, prin care va stabili faptul că alegerile generale locale vor avea loc în același timp cu alegerile pentru Parlamentul European sau cu alegerile prezidențiale ori alte alegeri, putând practic prelungi oricât mandatul aleșilor locali, ceea ce ar destabiliza ordinea de drept și ar conduce la un haos social, în neconcordanță cu regulile democratice.

5. O altă critică a autorilor obiecției de neconstituționalitate privește alin.(2)-(4) ale art.1 din lege, în raport cu art.126 alin.(6) din Constituție, care exceptează de la controlul judecătoresc pe calea contenciosului administrativ actele administrative ale autorităților publice care privesc raporturile cu Parlamentul, precum și actele de comandament cu caracter militar.

V. În conformitate cu dispozițiile art.16 alin.(2) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, sesizarea a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, precum și Guvernului, pentru a prezenta punctele lor de vedere.

VI. Președintele Senatului, cu Adresa nr.1/10 din 6 ianuarie 2012, a transmis Curții Constituționale punctul său de vedere prin care apreciază că obiecția de neconstituționalitate este neîntemeiată.

Astfel, în ceea ce privește criticile de neconstituționalitate extrinsecă, se arată că nu pot fi reținute, întrucât nu există dispoziții exprese sau implicite care să condiționeze sau să restricționeze în vreun fel libertatea Guvernului de a alege să își asume răspunderea pe un proiect de lege în fața Parlamentului, atunci când apreciază că o asemenea măsură se impune. Se arată că actul normativ ce formează obiectul controlului de constituționalitate conține aspecte ce conturează situația juridică specifică în materia alegerilor electorale, care justifică toate condițiile statuate în jurisprudența Curții Constituționale în materia adoptării legilor prin angajarea răspunderii Guvernului în fața Parlamentului. Având în vedere costul total al organizării alegerilor locale și parlamentare în 2008, se consideră că, în condițiile economice actuale - în care majoritatea autorităților administrației publice locale este afectată de constrângeri bugetare, ce pot periclita organizarea alegerilor pentru autoritățile administrației publice locale în cursul anului 2012, se impune alinierea legislației electorale la condițiile economice existente. Nu pot fi reținute nici criticile referitoare la încălcarea condițiilor privind transparența actelor normative, întrucât legea ce formează obiectul sesizării a fost elaborată cu respectarea prevederilor Hotărârii Guvernului nr.521/2005 privind procedura de consultare a structurilor asociative ale autorităților administrației publice locale la elaborarea proiectelor de acte normative, cu avizul favorabil al Consiliului Legislativ, și în conformitate cu dispozițiile Legii nr.52/2003 privind transparența decizională în administrația publică.

În ceea ce privește criticile de neconstituționalitate intrinsecă, se arată mai întâi că actele Comisiei de la Veneția nu au forță juridică obligatorie. Având în vedere caracterul de recomandare al acestora, statele europene sunt libere să adopte măsuri legislative în materie electorală în funcție de contextul intern. Astfel fiind, nu sunt înfrânte prevederile constituționale ale art.11 alin.(1) și (2), coroborate cu cele ale art.1 alin.(5) din Constituție. În continuare, cu privire la critica referitoare la încălcarea principiului neretroactivității legii, se consideră că este neîntemeiată, întrucât legea nu are caracter retroactiv, urmând să reglementeze numai pentru viitor exercitarea dreptului născut în temeiul vechii legislații aplicabile în domeniu. Totodată, prevederile legii deduse controlului de constituționalitate sunt în acord cu principiul egalității în drepturi consacrat de art.16 din Constituție. În plus, dispozițiile constituționale referitoare la principiul egalității sunt complet nerelevante în ceea ce privește comparația dintre durata mandatelor aleșilor locali în legislatura anterioară față de

cea a mandatelor aleșilor locali din legislatura actuală, în condițiile în care diferența provine din prelungirea duratei mandatului acestora prin efectul legii.

VII. Președintele Camerei Deputaților, cu Adresa nr.51/30 din 6 ianuarie 2012, a transmis Curții Constituționale punctul său de vedere, prin care apreciază că obiecția de neconstituționalitate este neîntemeiată.

Cu privire la criticile de neconstituționalitate extrinsecă, se consideră că nu pot fi reținute, întrucât dispozițiile art.114 din Constituție nu prevăd o procedură de legiferare, ci reguli referitoare la angajarea răspunderii Guvernului asupra unui program, a unei declarații de politică generală sau a unui proiect de lege. De asemenea, Constituția nu prevede, spre deosebire de alte sisteme constituționale, un număr limită de angajări pe care le poate promova Guvernul într-o anumită perioadă de timp. Se invocă și jurisprudența Curții Constituționale, prin care au fost stabilite condițiile în care Guvernul are îndrituirea constituțională de a-și angaja răspunderea în fața Parlamentului în conformitate cu art.114 din Constituție, și se demonstrează îndeplinirea acestor condiții.

Referitor la criticile de neconstituționalitate intrinsecă, se apreciază că argumentele autorilor sesizării sunt, în marea lor parte, doar teoretice. Se arată în acest sens că opiniile Comisiei de la Veneția au doar valoare de recomandare și trebuie aplicate în condițiile concrete din fiecare stat în parte.

Cât privește principiul neretroactivității legii, se arată că în toate actele normative în care sunt reglementate alegerile locale se specifică faptul că mandatul unui ales se exercită de la data alegerii până la declararea ca ales sau constituit, după caz, a unui nou consiliu. Nicăieri însă nu se reglementează în ce perioadă trebuie organizate alegerile locale sau județene. Ca urmare, nimic nu îl putea împiedica pe legiuitor să stabilească data alegerilor locale în același moment cu alegerile parlamentare și, prin urmare, nu se pune problema retroactivității acestei legi. Cu privire la invocarea încălcării principiului supremației legii, se arată că, pe de o parte, nu este cazul în speță, iar, pe de altă parte, că supremația legii este controlată de instanțele ordinare și nicidecum de Curtea Constituțională. În sfârșit, cu privire la calificarea termenelor pentru formularea unor acțiuni și a unor căi de atac, se arată că nicio dispoziție a Constituției nu interzice legiuitorului să reglementeze termene de decădere în cazurile criticate de autorii sesizării.

VIII. Guvernul, cu Adresa nr.105 din 10 ianuarie 2012, a transmis Curții Constituționale punctul său de vedere, prin care apreciază că obiecția de neconstituționalitate este neîntemeiată.

Cu privire la criticile de neconstituționalitate extrinsecă formulate, se arată că acestea nu pot fi reținute, întrucât, în cauză, sunt întrunite cele patru condiții în care Guvernul are îndrituirea constituțională de a-și angaja răspunderea în fața Parlamentului, condiții stabilite de Curtea Constituțională în jurisprudența sa.

Se arată în acest sens, pentru a se susține urgența măsurilor reglementate prin legea criticată, că acestea au fost determinate de contextul financiar actual și ținând cont de riscurile pe care o eventuală instabilitate politică prelungită le poate avea asupra stabilității financiare a României, dar și asupra respectării angajamentelor financiare asumate de România. Este dreptul exclusiv al Guvernului ca, în cadrul politicii sale legate de modalitatea de reglementare a procesului electoral, să intervină atunci când este imperios necesar, în momentul în care cadrul legislativ nu mai corespunde situației economice a țării avute în vedere la adoptarea sa, existând riscul major de producere a unor disfuncționalități sau efecte negative în modul de funcționare a mecanismului electoral. Referitor la condiția "maximei celerități", aceasta își are ca fundament și finalitate procesul electoral care nu se desfășoară *uno ictu*, ci presupune un lanț de acțiuni și evenimente, fiind puțin probabil ca soluțiile legislative benefice și imediate pe care legea supusă controlului le instituie să poată fi adoptate prin utilizarea procedurii parlamentare obișnuite sau de urgență. Totodată, măsurile legislative sunt de amploare într-un domeniu de maximă importanță, respectiv cel al desfășurării procesului electoral, care reprezintă un pilon esențial al consolidării democrației într-un stat de drept. Și, în sfârșit, aplicarea legii criticate este imediată, nefiind prevăzut un termen pentru intrarea sa în vigoare.

Se mai arată că autorii sesizării fac confuzie între instituția angajării răspunderii și delegarea legislativă, invocându-se în acest sens și jurisprudența Curții Constituționale prin care s-a statuat că între adoptarea unui proiect de lege pe calea angajării răspunderii Guvernului și adoptarea unei ordonanțe de urgență există deosebiri constituționale semnificative.

În ceea ce privește susținerea că legea a fost elaborată fără implicarea societății civile, aceasta este, în opinia Guvernului, eronată, întrucât elaborarea proiectului s-a făcut cu respectarea tuturor cerințelor de tehnică legislativă, consultare și transparență decizională.

Cu privire la neconstituționalitatea intrinsecă, se arată mai întâi că dispozițiile Codului bunelor practici în materie electorală nu au caracter obligatoriu asupra statelor membre ale Uniunii Europene. În plus, chiar în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului se arată că statele au o marjă largă de apreciere în alegerea sistemului electoral și a condițiilor de aplicare a acestuia. Astfel fiind, nu se poate reține încălcarea prevederilor art.11 alin.(1) și (2), coroborate cu dispozițiile art.1 alin.(5) din Constituție.

Nu se poate reține nici încălcarea principiului neretroactivității legii, întrucât, mandatele aleșilor locali fiind în curs, nu se poate considera că situația juridică născută în anul 2008 și-a consumat efectele, din moment ce aceasta se manifestă și în prezent. În plus, legea se aplică tuturor persoanelor care au calitatea de ales local, toți aflându-se în aceeași situație și beneficiind, în consecință, de același tratament, fiind respectat astfel principiul egalității prevăzut de art.16 din Constituție.

Referitor la calificarea termenelor prevăzute de art.1 alin.(5) și (6) din legea criticată ca fiind de decădere, se arată că aceasta nu este de natură să imprime legii vicii de neconstituționalitate. În opinia Guvernului, este neîndoielnic că dispozițiile legale în discuție nu creează premisele unei imixțiuni în activitatea instanței de judecată, deoarece nu se impun soluții pentru instanță, ci se reglementează doar o procedură de soluționare care trebuie să întrunească criteriul celerității, având în vedere domeniul special de reglementare, instanța fiind liberă să soluționeze litigiul dedus judecătii, conform dispozițiilor legale în materie.

IX. În temeiul art.76 din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, la data de 27 decembrie 2011, Curtea Constituțională a solicitat secretarului general al Camerei Deputaților: expunerea de motive care a însoțit proiectul de lege, avizul Consiliului Legislativ la proiectul de lege, expunerea primului-ministru de angajare a răspunderii Guvernului făcută în fața Camerei Deputaților și a Senatului, în ședința comună din data de 15 decembrie 2011; denumirea grupurilor parlamentare constituite la nivelul Camerei Deputaților, respectiv Senatului, la data angajării răspunderii Guvernului.

Cu Adresa nr.51/6326 din 28 decembrie 2011, secretarul general al Camerei Deputaților a transmis Curții Constituționale documentele solicitate.

CURTEA,

examinând obiecția de neconstituționalitate, punctele de vedere ale președintelui Senatului, președintelui Camerei Deputaților și Guvernului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, reține următoarele:

I. Curtea a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art.146 lit.a) din Constituție, precum și ale art.1,10, 15, 16 și 18 din Legea nr.47/1992, să soluționeze obiecția formulată de cei 88 de deputați aparținând Grupului parlamentar al Partidului Social Democrat și 58 de deputați aparținând Grupului parlamentar al Partidului Național Liberal.

II. Obiecția de neconstituționalitate privește Legea privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru autoritățile administrației publice locale și a alegerilor pentru Camera Deputaților și Senat din anul 2012, precum și pentru modificarea și completarea titlului I al Legii nr.35/2008 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului și pentru modificarea și completarea Legii nr.67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, a Legii administrației publice locale nr.215/2001 și a Legii nr.393/2004 privind Statutul aleșilor locali, adoptată prin angajarea răspunderii Guvernului, în temeiul art.114 alin.(3) din Constituția României, republicată.

Legea criticată cuprinde trei articole, după cum urmează:

- articolul I - care stabilește, în esență, că în anul 2012 alegerile pentru autoritățile administrației publice locale vor avea loc la data alegerilor pentru Camera Deputaților și Senat, exercitarea mandatului de către aleșii locali în funcție până la data validării noilor aleși, precum și obligația de delimitare a colegiilor uninominale în care vor avea loc alegerile (competența autorităților sub acest aspect, procedura, acte, mod de contestare, termene incidente);

- articolul II - prin care se introduce în Legea nr.35/2008 capitolul XIV¹ cu denumirea "*Organizarea și desfășurarea alegerilor pentru Camera Deputaților și Senat la aceeași dată cu alegerile pentru autoritățile administrației publice locale*", care cuprinde norme referitoare la listele electorale, birourile electorale, candidaturile, campania electorală, semnele

electorale, logistica electorală și votarea, precum și suportarea de la bugetul de stat a cheltuielilor pentru pregătirea, organizarea și desfășurarea alegerilor;

- articolul III - care se referă la republicarea legilor modificate prin acest act normativ, în termen de 30 de zile de la data intrării sale în vigoare.

III. Criticile formulate de autorii obiecției privesc constituționalitatea extrinsecă și cea intrinsecă a legii ce face obiectul sesizării, astfel încât motivele de neconstituționalitate enunțate vor fi examinate distinct, în mod corespunzător celor două categorii de critici.

1. **În ceea ce privește criticile de neconstituționalitate extrinsecă**, acestea sunt neîntemeiate, pentru următoarele considerente:

Curtea constată că Legea ce formează obiectul sesizării a fost adoptată prin procedura angajării răspunderii Guvernului, reglementată de dispozițiile art.114 alin.(1) din Constituție, potrivit căreia *"Guvernul își poate angaja răspunderea în fața Camerei Deputaților și a Senatului, în ședință comună, asupra unui program, a unei declarații de politică generală sau a unui proiect de lege."*

Cu privire la procedura prevăzută de textul constituțional menționat, Curtea Constituțională a stabilit, pe calea interpretării sistematice a Constituției, o serie de condiții și limite, atât dispozitivul, cât și considerentele deciziilor pronunțate fiind, în conformitate cu dispozițiile art.147 alin.(4) din Legea fundamentală, general obligatorii.

Astfel, prin Decizia nr.1.557 din 18 noiembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.40 din 19 ianuarie 2010, Curtea Constituțională a statuat că la această modalitate simplificată de legiferare *"trebuie să se ajungă în extremis atunci când adoptarea proiectului de lege în procedura obișnuită sau în procedura de urgență nu mai este posibilă ori atunci când structura politică a Parlamentului nu permite adoptarea proiectului de lege în procedura uzuală sau de urgență."* Prin aceeași decizie, Curtea a mai statuat că *"angajarea răspunderii Guvernului asupra unui proiect de lege urmărește ca acesta să fie adoptat în condiții de maxima celeritate, conținutul reglementării vizând stabilirea unor măsuri urgente într-un domeniu de maximă importanță, iar aplicarea acestora trebuie să fie imediată. [...] Prin urmare, chiar dacă la prima vedere posibilitatea angajării răspunderii nu este supusă niciunei condiții, oportunitatea și conținutul inițiativei rămânând teoretic la aprecierea exclusivă a Guvernului, acest lucru nu poate fi absolut, pentru că **exclusivitatea Guvernului este opozabilă numai Parlamentului, și nu Curții Constituționale ca garant al supremației Legii fundamentale**".*

Tot astfel, prin Decizia nr.1.431 din 3 noiembrie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.758 din 12 noiembrie 2010, Curtea a subliniat că *"acceptarea ideii potrivit căreia Guvernul își poate angaja răspunderea asupra unui proiect de lege în mod discreționar, oricând și în orice condiții, ar echivala cu transformarea acestei autorități în autoritate publică legiuitoare, concurentă cu Parlamentul în ceea ce privește atribuția de legiferare"*.

În considerarea acestor rațiuni, Curtea Constituțională a stabilit, pe cale jurisprudențială (Decizia nr.1.655 din 28 decembrie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.51 din 20 ianuarie 2011), criteriile a căror respectare este impusă de art.114 din Constituție, respectiv:

"- existența unei urgențe în adoptarea măsurilor conținute în legea asupra căreia Guvernul și-a angajat răspunderea;

- necesitatea ca reglementarea în cauză să fie adoptată cu maximă celeritate;

- importanța domeniului reglementat;

- aplicarea imediată a legii în cauză."

Curtea constată că în cazul legii ce face obiectul sesizării sunt întrunite, din punct de vedere formal, criteriile care, potrivit jurisprudenței menționate, susțin recurgerea la procedura angajării răspunderii Guvernului asupra unui proiect de lege.

Astfel, câtă vreme scopul adoptării acestei legi îl constituie organizarea la aceeași dată a alegerilor pentru autoritățile administrației publice locale și a alegerilor pentru Camera Deputaților și Senat din anul 2012, alegeri care urmează a avea loc la mai puțin de un an de la data la care legea a fost prezentată în Parlament, rezultă atât caracterul urgent al măsurilor reglementate de actul normativ în cauză, cât și necesitatea adoptării sale cu maximă celeritate. Aceleași considerente justifică și aplicarea imediată a legii, fiind în mod evident necesară luarea măsurilor de ordin tehnic și procedural necesare pentru desfășurarea procesului electoral în condițiile acestei legi. În sfârșit, este îndeplinit și criteriul referitor la importanța domeniului reglementat, legea criticată stabilind măsuri legislative de amploare în materia alegerilor, de a căror desfășurare corespunzătoare depinde însăși legitimitatea celor

aleși și buna funcționare a democrației. Ca urmare, apare ca neîntemeiata susținerea autorilor sesizării referitoare la încălcarea dispozițiilor art.114 din Constituție, care reglementează procedura angajării răspunderii Guvernului asupra unui proiect de lege.

Tot astfel, sunt neîntemeiate și criticile fundamentate pe realizarea unui paralelism între instituția angajării răspunderii Guvernului asupra unui proiect de lege și instituția delegării legislative. Curtea Constituțională a reținut în acest sens, de exemplu prin Decizia nr.298 din 29 martie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.372 din 28 aprilie 2006, că "între aprobarea unui proiect de lege pe calea angajării răspunderii Guvernului și adoptarea unei ordonanțe de urgență există deosebiri constituționale semnificative, Condițiile restrictive prevăzute pentru reglementarea prin ordonanță de urgență nu pot fi avute în vedere la examinarea constituționalității legiferării prin angajarea răspunderii Guvernului, întrucât la interpretarea și aplicarea dispozițiilor și principiilor constituționale nu este admisă metoda analogiei. Dacă legiuitorul constituant ar fi dorit să impună aceleași condiții pentru ambele proceduri de legiferare, ar fi prevăzut aceasta în mod expres." Cât privește interpretarea potrivit căreia textul art.114 din Constituție trebuie interpretat restrictiv, prin proiect de lege înțelegându-se doar proiectele de lege ordinară, Curtea reține că este lipsită de fundament juridic.

Dincolo de aceste criterii de ordin formal, Curtea constată că legea criticată reglementează într-un domeniu - cel electoral - care este de esența regimului politic democratic. Caracterul democratic al unui stat - așa cum statul român este definit în primul articol al Constituției - nu poate fi conceput fără o legislație electorală care să permită, în mod efectiv, exprimarea voinței reale a cetățenilor de a-și alege organele reprezentative, prin alegeri libere, periodice și corecte. Un sistem electoral democratic și stabil, inspirat din această voință reală a celor care, potrivit art.2 din Constituție, sunt deținătorii suveranității naționale, este de natură să determine o percepție și o atitudine civică corespunzătoare a cetățenilor și, totodată, poate impune o conduită adecvată competitorilor electorali. Or, potrivit art.2 din Constituție, suveranitatea națională se exercită prin organele reprezentative ale poporului român și prin referendum, iar, potrivit art.61 alin.(1) din Constituție, *"Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului român și unica autoritate legiuitoare a țării."* Pe de altă parte, conform art.73 alin.(3) lit.a) din Legea fundamentală, sistemul electoral se reglementează prin lege organică.

Aceste considerente recomandă ca reglementările în materie electorală să fie dezbătute în Parlament, iar nu adoptate pe calea unei proceduri cu caracter de excepție, prin care Parlamentul este ocolit, dar obligat la un vot tacit asupra unui conținut normativ aflat la aprecierea aproape exclusivă a Guvernului. Mecanismul moțiunii de cenzură, reglementat de art.114 din Constituție, poate avea caracter iluzoriu atunci când Guvernul dispune de o majoritate sigură în Parlament, adoptarea legii asupra căreia Guvernul își angajează răspunderea devenind, în aceste condiții, o pură formalitate.

Curtea subliniază, și în acest context, importanța pentru buna funcționare a statului de drept, a colaborării dintre puterile statului, care trebuie să se manifeste în spiritul normelor de loialitate constituțională, cu atât mai mult atunci când sunt în discuție principii fundamentale ale democrației. Or, în contextul drepturilor și al libertăților fundamentale, Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și Curtea Europeană a Drepturilor Omului evocă adeseori conceptul de *"societate democratică"*, iar unul dintre criteriile obiective ale unei asemenea societăți este tocmai organizarea de alegeri libere, periodice și corecte. Din perspectiva aceluiași principiu - al loialității constituționale -, Curtea mai reține că restricțiile bugetare în contextul crizei financiare, înfățișate în cauză ca motivație a opțiunii pentru procedura angajării răspunderii Guvernului asupra proiectului de lege, sunt de notorietate, fiind adesea invocate de Guvern pentru susținerea unor măsuri adoptate în ultimii ani, și persistă de o perioadă de timp suficient de lungă pentru a permite promovarea pe calea procedurii obișnuite a actului normativ în cauză. Aceasta cu atât mai mult cu cât legea vizează momente definite din punct de vedere temporal, perioada alegerilor, atât pentru Camera Deputaților și Senat, cât și pentru autoritățile administrației publice locale fiind determinabilă, într-o anumită marjă de timp, în raport cu dispozițiile Constituției [art.63 alin.(1)], respectiv ale Legii nr.215/2001.

2. **În ceea ce privește criticile de neconstituționalitate intrinsecă**, acestea sunt întemeiate, pentru următoarele considerente, enunțate și grupate în mod corespunzător argumentelor cuprinse în sesizarea examinată:

A. Organizarea în anul 2012 a alegerilor parlamentare și locale la aceeași dată

În opinia autorilor sesizării legea criticată este neconstituțională întrucât, pe de o parte, reformând în mod radical legislația electorală cu puține luni înainte de alegeri, încalcă standardele europene în materie, iar, pe de altă parte, prin reglementarea organizării la aceeași dată a alegerilor pentru Camera Deputaților, Senat și autoritățile administrației publice locale, se creează o confuzie în rândul electoratului, care este pus în situația de a vota cu un număr ridicat de buletine de vot.

Analizând aceste susțineri, Curtea reține că, potrivit art.2 din Constituție, suveranitatea națională aparține poporului, care o exercită prin organele sale reprezentative, constituite prin alegeri libere, periodice și corecte. Dreptul la alegeri libere este consacrat de art.21 alin.(3) din Declarația Universală a Drepturilor Omului ("*Voința poporului este fundamentul puterii de stat; această voință trebuie să fie exprimată prin alegeri libere, care să aibă loc periodic, prin sufragiu universal egal și exprimat prin vot secret sau după o procedură echivalentă care să asigure libertatea votului.*"), de art.25 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice ("*Orice cetățean are dreptul și posibilitatea, fără niciuna dintre discriminările la care se referă art.2 și fără restricții nerezonabile [...] de a alege și de a fi ales, în cadrul unor alegeri periodice, oneste, cu sufragiu universal și egal și cu scrutin secret, asigurând exprimarea liberă a voinței alegătorilor*") și de art.3 din Primul Protocol adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale ("*Înaltele părți contractante se angajează să organizeze, la intervale rezonabile, alegeri libere cu vot secret, în condiții care asigură libera exprimare a opiniei poporului cu privire la alegerea corpului legislativ*"), fiind unanim apreciat ca fiind expresia cea mai profundă a organizării unei societăți cu adevărat democratice.

Dreptul la alegeri libere impune respectarea unor exigențe, între care și aceea a stabilității normelor juridice în domeniul electoral. Într-un plan mai larg, stabilitatea acestor norme constituie o expresie a principiului securității juridice, instituit, implicit, de art.1 alin.(5) din Constituție, principiu care exprimă în esență faptul că cetățenii trebuie protejați contra unui pericol care vine chiar din partea dreptului, contra unei insecurități pe care a creat-o dreptul sau pe care acesta riscă s-o creeze, impunând ca legea să fie accesibilă și previzibilă. Într-o bogată jurisprudență, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat importanța asigurării accesibilității și previzibilității legii, inclusiv sub aspectul stabilității acesteia, instituind și o serie de repere pe care legiuitorul trebuie să le aibă în vedere pentru asigurarea acestor exigențe (cauze precum *Sunday Times contra Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord*, 1979, *Rekvényi contra Ungariei*, 1999, *Rotaru împotriva României*, 2000, *Damman împotriva Elveției*, 2005).

Aceste principii cunosc o dezvoltare specială în ceea ce privește dreptul electoral, în considerarea importanței acestuia, fiind subliniate în documente adoptate în această materie. Autorii sesizării invocă în acest sens Codul bunelor practici în materie electorală - Linii directoare și raport explicativ, adoptat de Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept în cadrul celei de-a 52-a Sesiuni Plenare (Veneția, 18-19 octombrie 2002), act care accentuează mai ales "*stabilitatea unor reguli mai speciale ale dreptului electoral, în special cele care reglementează sistemul electoral propriu-zis, componența comisiilor electorale și constituirea teritorială a circumscripțiilor*". În același document se mai statuează că "*ar fi necesar a se evita, nu atât modificarea sistemelor de scrutin - ele pot fi întotdeauna îmbunătățite - ci modificarea lor frecventă sau cu puțin timp (cel puțin un an) înainte de alegeri. Chiar în absența unei intenții de manipulare, modificările vor fi dictate de interesele iminente ale partidului politic*".

Or, legea criticată, modificând cu mai puțin de un an înaintea alegerilor procedura de desfășurare a acestora, se abate de la dispozițiile invocate. O asemenea modificare legislativă intempestivă poate fi de natură să creeze dificultăți suplimentare autorităților însărcinate cu aplicarea sa, sub aspectul adaptării la procedura nou instituită și operațiunile de ordin tehnic pe care aceasta le presupune.

Curtea constată, totodată, că această reglementare este de natură să determine dificultăți în exercitarea dreptului de vot, dificultăți care pot avea ca efect, în cele din urmă, restrângerea exercițiului acestui drept. Astfel, prin organizarea concomitentă a alegerilor pentru Camera Deputaților și Senat și a celor pentru autoritățile administrației publice locale cetățenii vor avea de realizat o sarcină mult mai complexă - exprimarea opțiunii pe 6 buletine de vot -, ceea ce va presupune creșterea exponențială a timpului necesar votării pentru fiecare cetățean, luând în calcul în acest sens distribuirea buletinelor, timpul de vot în cabine, introducerea buletinelor de vot în cele 3 urne. Complexitatea operațiunilor de vot poate avea

ca efect excluderea de la vot a alegătorilor care, independent de voința lor, nu vor reuși să voteze în perioada de timp afectată exercitării votului, până la închiderea urnelor.

Acestea sunt și rațiunile practice care fundamentează o altă regulă prevăzută de Codul bunelor practici în materie electorală, și anume aceea ca **procedura de votare să rămână cât mai simplă**, pentru a lăsa deplină libertate alegătorilor de a-și exprima voința și a asigura astfel efectivitatea dreptului la vot și la alegeri libere.

În același sens este și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, pronunțată în aplicarea art.3 din Protocolul nr.1 adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Curtea a reținut că, *"în ordinea lor juridică internă, statele contractante pot supune exercițiul dreptului la vot și pe cel al dreptului la eligibilitate unor condiții cărora, în principiu, dispozițiile art.3 nu le sunt potrivnice. Astfel, statele dispun în această materie de o largă marjă de apreciere [...] Curtea trebuie să se asigure că asemenea condiții să nu fie de natură a aduce atingere însăși substanței acestor drepturi, privându-le astfel de efectivitatea lor, că ele urmăresc un scop legitim și că mijloacele folosite pentru realizarea lor nu sunt disproportionale; în special, asemenea condiții și restricții nu trebuie, practic, să anihileze libera exprimare a opiniei poporului în alegerea corpului legislativ"* (Cauza *Mathieu-Mohin și Clerfayt împotriva Belgiei*, din 2 martie 1987, paragraful 52).

De asemenea, în Cauza *Hirst împotriva Regatului Unit*, din 6 octombrie 2005, paragraful 57, Curtea a reținut că statului îi revine obligația de a adopta măsuri pozitive pentru a organiza alegeri democratice (în același sens: Cauza *Zdanoka împotriva Letoniei*, din 16 martie 2006, și Cauza *Yumak și Sadak împotriva Turciei*, din 8 iulie 2008).

Curtea reține că o procedură greoaie de vot, determinată de numărul mare de buletine de vot, ca și autoritățile publice diferite cu privire la care alegătorii trebuie să își manifeste în același timp opțiunea, pot avea ca efect împiedicarea liberei exprimări a opiniei acestora.

Curtea constată că, potrivit expunerii de motive a legii, rațiunea organizării alegerilor locale și a celor parlamentare din anul 2012 la aceeași dată este, în esență, reducerea cheltuielilor bugetare, impusă de contextul economic actual, implicând și suportarea acestora din același buget - cel de stat. Importanța și necesitatea măsurilor de reducere a cheltuielilor bugetare într-un context de criză economică - incontestabile de altfel - nu se pot constitui însă în argumente care să susțină, în orice condiții, restrângeri ale exercițiului unor drepturi sau ale unor libertăți sau care să susțină măsuri de natură a afecta principiile fundamentale ale statului de drept.

Față de cele reținute în expunerea de motive, Curtea a transmis Guvernului, cu adresa nr.459 din 19 ianuarie 2012, solicitarea de a comunica o estimare a impactului financiar asupra bugetului general consolidat în ipoteza organizării la date diferite a alegerilor pentru autoritățile administrației publice locale și pentru cele parlamentare, precum și costurile organizării celor două categorii de alegeri la aceeași dată, S-a solicitat, totodată, comunicarea cheltuielilor efective pe care le-ar presupune cele două categorii de alegeri, precum și costurile colaterale pe care le-ar putea genera desfășurarea a două rânduri de campanii electorale.

Cu adresa înregistrată la Curtea Constituțională cu nr.611 din 24 ianuarie 2012, Guvernul a transmis costurile publice pentru organizarea celor două categorii de alegeri la date diferite (cca. 348,5 milioane lei), respectiv la aceeași dată (cca. 191,7 milioane lei), precum și suma astfel economisită (cca. 156,8 milioane lei). Aceste date nu au adus elemente concludente, în raport cu expunerea de motive a legii, care să justifice organizarea alegerilor parlamentare și locale la aceeași dată.

Curtea mai reține că organizarea la aceeași dată a celor două categorii de alegeri determină **încălcarea dreptului de a fi ales**, prevăzut de art.37 din Constituție. Aceasta întrucât există situații în care un candidat care nu a câștigat un mandat de ales local (primar sau președinte de consiliu județean) să își exprime dorința de a participa la alegerile naționale pentru un mandat de parlamentar (deputat sau senator), lucru perfect posibil, dar numai în cazul unor alegeri care se desfășoară la date diferite. Or, legea criticată prevede că, în cazul organizării și desfășurării alegerilor pentru Parlament la aceeași dată cu alegerile pentru autoritățile administrației publice locale, o persoană nu poate candida în același timp pentru funcția de primar și pentru un mandat de deputat sau de senator și nici pentru funcția de președinte al consiliului județean și pentru un mandat de deputat sau de senator.

Pentru considerentele arătate, Curtea constată că legea criticată încalcă, în ansamblul său, dispozițiile constituționale ale art.1 alin.(5) privitoare la obligația de respectare a Constituției, a supremației sale și a legilor și ale art.37 privind dreptul de a fi ales, interpretate în concordanță cu prevederile art.21 alin.(3) din Declarația Universală a Drepturilor Omului,

art.25 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, art.3 din Protocolul nr.1 adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului în această materie.

B. Prelungirea mandatului aleșilor locali

În motivarea sesizării se mai susține că legea criticată încalcă prevederile art.1 alin.(5) din Constituție coroborate cu cele ale art.15 alin.(2), art.16 alin.(1), art.124 alin.(3) și ale art.126 alin.(6). Aceasta întrucât legea stabilește o prelungire cu aproximativ 6 luni a mandatelor aleșilor locali, aflați în prezent în funcție, de vreme ce aceștia si-au dobândit mandatele ca urmare a alegerilor ce au avut loc în iunie 2008.

Curtea constată în acest sens că, potrivit art.26 alin.(1) din Legea administrației publice locale nr.215/2001, *"Mandatul primarului, consilierului local, respectiv al președintelui consiliului județean și al consilierului județean este de 4 ani. Mandatul se exercită în condițiile legii"*.

Potrivit art.38 alin.(1) din același act normativ, *"Consiliul local se alege pentru un mandat de 4 ani, care poate fi prelungit, prin lege organică, în caz de război sau catastrofă"*.

Potrivit art.69 alin.(1) din același act normativ, *"Mandatul primarului este de 4 ani și se exercită până la depunerea jurământului de către primarul nou-ales. Mandatul primarului poate fi prelungit, prin lege organică, în caz de război, calamitate naturală, dezastru sau sinistru deosebit de grav"*.

Potrivit art.93 alin.(1) din aceeași lege, *"Consiliul județean se alege pentru un mandat de 4 ani, care poate fi prelungit, prin lege organică, în caz de război sau de catastrofă"*.

Textele legale citate preiau regula instituită de art.63 alin.(1) din Constituție în privința mandatelor Camerelor Parlamentului, potrivit căreia *"Camera Deputaților și Senatul sunt alese pentru un mandat de 4 ani, care se prelungește de drept în stare de mobilizare, de război, de asediu sau de urgență, până la încetarea acestora"*, regulă ce are la bază principiul periodicității alegerilor, respectiv faptul că mandatul unei adunări reprezentative nu trebuie să depășească o anumită perioadă de timp stabilită de Constituție sau de lege. O guvernare democratică cere ca poporul, prin corpul electoral, să decidă la intervale regulate de timp, astfel încât reprezentanții să reflecte voința acestuia, poporul fiind informat asupra schimbărilor politice, economice și sociale ce au avut loc într-o anumită perioadă. Periodicitatea alegerilor constituie unul dintre principiile patrimoniului electoral european, enunțate încă din primul articol al *Liniilor directe* adoptate de către Comisia de la Veneția în cadrul celei de-a 51-a sesiuni plenare (*"Cele cinci principii fundamentale care stau la baza patrimoniului electoral european sunt sufragiul universal, egal, liber exprimat, secret și direct. Mai mult decât atât, alegerile trebuie organizate în mod periodic."*).

Data fiind importanța acestui principiu, excepțiile - cu consecința prelungirii mandatelor aleșilor dincolo de termenele prevăzute de lege - sunt strict și limitativ prevăzute de Constituție și de lege și privesc situații extreme, cu caracter cu totul deosebit, cum ar fi starea de mobilizare, de război, de asediu sau de urgență, calamitate naturală, dezastru sau sinistru deosebit de grav, situații care nu subzistă în cauză.

Astfel, reglementarea criticată, stabilind prin dispozițiile art.1 alin.(1) că, în anul 2012, alegerile pentru autoritățile administrației publice locale vor avea loc la data alegerilor pentru Camera Deputaților și Senat, precum și că primarii, președinții consiliilor județene, consilierii locali și consilierii județeni în funcție își exercită mandatul până la data validării noilor aleși, determină ca mandatele acestora să fie prelungite cu un termen ce poate depăși 6 luni. Având în vedere că mandatul Camerei Deputaților și Senatului expiră în noiembrie 2012 și că, potrivit art.63 alin.(2) din Constituție, alegerile pentru Camera Deputaților și pentru Senat se desfășoară în cel mult 3 luni de la expirarea mandatului, rezultă că organizarea, la aceeași dată, a alegerilor pentru autoritățile administrației publice locale va duce la prelungirea mandatului aleșilor locali, iar, potrivit textului din lege, durata mandatului se va prelungi mai mult, până la data validării noilor aleși. Cauza prelungirii mandatelor nu se încadrează în niciuna dintre situațiile menționate de Legea nr.215/2001, cauze care justifică, potrivit Constituției, prelungirea mandatelor aleșilor, încalcând, prin urmare, principiul periodicității alegerilor și dispozițiile art.1 alin.(5) din Constituție, care consacră obligația respectării Constituției, supremației sale și a legilor.

Pe de altă parte, redimensionând durata mandatelor în curs ale aleșilor locali, legea criticată încalcă principiul neretroactivității legii, consacrat de art.15 alin.(2) din Legea fundamentală. Sub acest aspect, Curtea Constituțională a statuat în jurisprudența sa *"că legiuitorul este liber să redimensioneze, printr-o lege nouă, durata mandatelor funcțiilor de conducere în alt fel decât legea în vigoare, dar numai pentru viitor, nu și pentru mandatele în*

*curs, altfel ar însemna să nesocotească regula neretroactivității legii, care este normă de nivel constituțional, prevăzută în art.15 alin.2 din Legea fundamentală", (Decizia nr.375 din 6 iulie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.591 din 8 iulie 2005). Chiar dacă decizia menționată vizează situația unor mandate în funcții de conducere în cadrul unor instituții, principiul care le guvernează fiind același - cel al neretroactivității legii -, considerentele menționate sunt aplicabile, *mutatis mutandis*, și în prezenta cauză. În același sens, pronunțându-se asupra unei norme care introducea o nouă cauză de încetare a mandatului aleșilor locali pentru un comportament manifestat anterior intrării în vigoare a normei respective, Curtea a statuat că "în condițiile în care legea își propune să modifice statutul dobândit la data începerii mandatului, prin instituirea unui caz nou de încetare a acestuia [n.a. în prezenta cauză, prin instituirea unei alte durate a mandatului] legea devine retroactivă. Art.15 alin.(2) din Constituție consacră principiul neretroactivității legii, în sensul că o lege, odată adoptată de Parlament, va putea produce efecte juridice numai pentru viitor". (Decizia nr.61 din 18 ianuarie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.116 din 15 februarie 2007).*

Argumentele arătate în expunerea de motive la lege în sensul că organizarea și desfășurarea concomitentă a mai multor scrutine nu reprezintă o premieră, oferindu-se ca exemple în acest sens faptul că, până în anul 2004, alegerile pentru Camera Deputaților și Senat și alegerile pentru Președintele României au avut loc la aceeași dată, prin utilizarea unei infrastructuri electorale comune, sau faptul că au existat situații în care s-au organizat, în același timp, referendum și alegeri, nu pot fi reținute, având în vedere situațiile diferite, atât sub aspectul complexității operațiunilor pe care votarea le-a presupus în acele cazuri, pe de o parte, iar, pe de altă parte, faptul că organizarea concomitentă a alegerilor, respectiv a referendumurilor menționate nu a modificat cu nimic mandatele în curs respective.

Se mai invocă un singur precedent în aceeași materie, respectiv o situație în care mandatul aleșilor locali a fost prelungit, autoritățile locale alese în februarie 1992 încetându-și mandatul în iunie 1996. Examinând legea în vigoare la acea dată, respectiv Legea administrației publice locale nr.69/1991, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.238 din 28 noiembrie 1991, se constată următoarele:

- potrivit art.22 alin.1 din lege: "*Mandatul consiliilor locale este de 4 ani.*";
- potrivit art.40 alin.1 din lege: "*Mandatul primarului este de 4 ani și expiră la depunerea jurământului de către noul primar.*";
- potrivit art.60 alin.1 din lege: "*Mandatul consiliului județean este de 4 ani.*"

Textele citate au fost modificate prin Legea nr.24/1996 pentru modificarea și completarea Legii administrației publice locale nr.69/1991, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.76 din 13 aprilie 1996, în sensul completării lor în acord cu dispozițiile constituționale, respectiv al reglementării, cu caracter expres și limitativ, a cazurilor în care mandatele aleșilor locali puteau fi prelungite.

Se constată așadar că, la data expirării mandatelor primarilor, consilierilor locali și consilierilor județeni aleși în februarie 1992 (respectiv februarie 1996), nu subzistau regulile instituite ulterior de legislația în materie. De asemenea, la data publicării în Monitorul Oficial al României (18 aprilie 1996) a Hotărârii Guvernului nr.264 din 16 aprilie 1996 privind stabilirea datei alegerilor locale, respectiv la data alegerilor locale (2 iunie 1996), nu subzistau aceste reguli, întrucât, potrivit art.118¹ din Legea nr.69/1991, astfel cum a fost modificată prin Legea nr.24/1996, "**Prezenta lege intră în vigoare pe data constituirii autorităților administrației publice locale rezultate în urma alegerilor locale din anul 1996, cu excepția art.14 și 55 care se aplică odată cu publicarea legii în Monitorul Oficial al României**".

Astfel fiind, chiar dacă s-ar accepta că un precedent cu caracter de excepție poate justifica o nouă excepție în aceeași materie, precedentul invocat a existat într-un cadru normativ diferit de cel actual, în care nu existau norme exprese în legislația internă.

În același context, Curtea constată că, de principiu, prelungirea mandatului în curs al reprezentantului unei autorități publice este implicit prohibită de dispozițiile art.155 alin.(3) din Constituție, care, referindu-se la dispozițiile art.83 din Legea fundamentală, respectiv la noua durată a mandatului Președintelui României introdusă ca urmare a revizuirii Constituției, stabilește că acestea "*se aplică începând cu următorul mandat prezidențial*".

În ceea ce privește mențiunea cuprinsă în art.I pct.1 din legea criticată, în sensul că organizarea la aceeași dată a alegerilor generale și locale din anul 2012 va avea loc "*prin derogare de la prevederile art.26 alin.(1), art.38 alin.(1), art.69 alin.(1) și art.93 alin.(1) din Legea administrației publice locale nr.215/2001*", Curtea constată că aceasta este contrazisă de art.II pct.2 al aceluiași act normativ. Astfel, față de reglementarea cu caracter general

introdusă prin art.II pct.2 în cuprinsul Legii nr.35/2008, și anume capitolul XIV¹ "Organizarea și desfășurarea alegerilor pentru Camera Deputaților și Senat la aceeași dată cu alegerile pentru autoritățile administrației publice locale", ar urma ca și în anul 2016 aceste alegeri să se desfășoare concomitent. Organizarea la date diferite a alegerilor generale și locale în anul 2016 ar presupune o modificare legislativă în acest sens și, implicit, prelungirea mandatului aleșilor locali la o altă dată, cu nerespectarea dispozițiilor legale în materie.

Pentru motivele arătate, Curtea constată că textele de lege criticate încalcă dispozițiile constituționale ale art.1 alin.(5), privitoare la obligația respectării Constituției, a supremației sale și a legilor, precum și pe cele ale art.15 alin.(2) care consacră principiul neretroactivității legii, cu excepția legii penale sau contravenționale mai favorabile.

C. Decăderea instanțelor judecătorești din dreptul de a soluționa acțiunile formulate împotriva hotărârilor de Guvern menționate de lege

Autorii sesizării mai susțin că dispozițiile art.I alin.(3)-(6) din legea criticată sunt neconstituționale, deoarece stabilesc, sub sancțiunea decăderii, o serie de termene procedurale, inclusiv în ceea ce privește soluționarea de către instanța de judecată a unor acțiuni prevăzute de lege. Or, sancțiunea decăderii nu este opozabilă instanței de judecată, pentru că aceasta este autoritatea care înfăptuiește justiția și, prin urmare, normele criticate consacră o imixtiune a legiuitorului în activitatea instanței de judecată.

Examinând dispozițiile legale criticate, se constata ca obiecțiunile autorilor sesizării sunt întemeiate. Astfel, potrivit art.I alin.(5) din lege, "*Acțiunile prevăzute la alin.(4) [și anume cele formulate împotriva hotărârilor de Guvern prin care sunt delimitate colegiile uninominale unde au loc alegerile pentru Camera Deputaților și Senat din anul 2012] se judecă de urgență și cu precădere și se soluționează în termen de 5 zile de la înregistrare, termenul fiind unul de decădere. Hotărârea se afișează, în mod vizibil, la sediul instanței care a pronunțat-o*". Totodată, potrivit art.I alin.(6), "*recursul se soluționează în termen de 48 de ore de la înregistrare, termenul fiind unul de decădere*".

Astfel cum este redactat, textul de lege menționat instituie o sancțiune pentru instanța de judecată, investită cu soluționarea acțiunii împotriva hotărârilor de Guvern în cauză, sancțiune incompatibilă cu rolul și statutul instanțelor judecătorești. Aceasta întrucât decăderea reprezintă pierderea unui drept sau privarea de un drept privitor la îndeplinirea unui act de procedură, din cauza nerespectării termenului, a etapei procesuale sau a ordinii procesuale stabilite de lege pentru exercitarea sau conservarea lui. Este o sancțiune procesuală având, pe de o parte, o funcție preventivă, în sensul că stimulează activitatea procesuală a părților și buna lor credință în exercitarea drepturilor lor procesuale, iar, pe de altă parte, o funcție sancționatorie, constând în pierderea dreptului sau privarea părții de un drept procesual. Decăderea este, prin urmare, o sancțiune care privește părțile în proces, iar nu instanța care soluționează procesul și care trebuie să aplice dispozițiile legale care reglementează sancțiunea procedurală în cauză.

Chiar dacă, în mod evident, rațiunea legii este aceea de a imprima o anumită celeritate procedurilor pe care le consacră, celeritate impusă de materia reglementată, redactarea acesteia este defectuoasă, fiind de natură să aducă atingere principiului separației puterilor în stat, consacrat de art.1 alin.(4) din Constituție, precum și principiului independenței justiției, consacrat de art.124 alin.(3) din Legea fundamentală. Totodată, se încalcă și liberul acces la justiție al titularilor acțiunilor formulate împotriva hotărârilor de Guvern prin care sunt delimitate colegiile uninominale unde au loc alegerile pentru Camera Deputaților și Senat din anul 2012, persoane care, în ipoteza în care instanța de judecată este decăzută din dreptul de a le soluționa acțiunile, se află în imposibilitatea de a-și valorifica în justiție dreptul consacrat de lege.

D. Raporturile de ordin constituțional dintre Parlament și Guvern și controlul judecătoresc al actelor care privesc aceste raporturi

O altă critică a autorilor obiecției de neconstituționalitate privește alin.(2)-(4) ale art.I din lege, prin raportare la art.126 alin.(6) fraza întâi din Constituție.

Textele criticate au următoarea redactare: "*(2) Alegerile pentru Camera Deputaților și Senat din anul 2012 au loc în colegiile uninominale delimitate prin hotărâre a Guvernului cu cel puțin 4 luni înaintea datei alegerilor, la propunerea unei comisii parlamentare speciale constituite din câte 2 reprezentanți ai fiecărui grup parlamentar.*

(3) Propunerile comisiei prevăzute la alin.(2) se înaintează Guvernului cu cel puțin 5 luni înaintea datei alegerilor.

(40 Împotriva hotărârii Guvernului prevăzute la alin.(2), persoanele interesate pot introduce acțiune la instanța de contencios administrativ competentă, în termen de 48 de ore de la intrarea în vigoare a acesteia."

Art.126 alin.(6) fraza întâi din Constituție are următoarea redactare:

"Controlul judecătoresc al actelor administrative ale autorităților publice, pe calea contenciosului administrativ, este garantat, cu excepția celor care privesc raporturile cu Parlamentul, precum și a actelor de comandament cu caracter militar."

Cu privire la alin.(2)-(4) ale art.I din lege, Curtea constată, mai întâi, că acestea reglementează raporturi între Parlament și Guvern incompatibile cu normele de principiu cuprinse în cap.IV - *Raporturile Parlamentului cu Guvernul* al titlului III din Constituție - *Autoritățile publice*. Astfel, potrivit textelor de lege criticate, în cadrul procedurii de delimitare a colegiilor uninominale, prerogativa de a formula propuneri revine Parlamentului, iar prerogativa deciziei asupra acestor propuneri revine Guvernului, concretizându-se într-o hotărâre. Or, de esența raporturilor dintre cele două autorități este controlul parlamentar al activității Guvernului, iar nu cel guvernamental asupra activității Parlamentului, respectiv asupra propunerii acestei autorități de delimitare a colegiilor uninominale.

Curtea mai constată că, în mod contrar dispozițiilor art.126 alin.(6) fraza întâi din Constituție, normele criticate supun controlului judecătoresc al instanțelor de contencios administrativ un act administrativ - hotărârea Guvernului de delimitare a colegiilor uninominale - care privește aceste raporturi.

Curtea constată, totodată, că modul de reglementare a componenței comisiilor parlamentare speciale, prin alin.(2) al art.I din lege, încalcă prevederile art.64 alin.(4) și (5) din Constituție, potrivit cărora *"(4) Fiecare Cameră își constituie comisii permanente și poate institui comisii de anchetă sau alte comisii speciale. Camerele își pot constitui comisii comune.*

(5) Birourile permanente și comisiile parlamentare se alcătuiesc potrivit configurației politice a fiecărei Camere".

Textele constituționale citate impun respectarea principiului configurației politice la alcătuirea comisiilor parlamentare, iar textul de lege criticat, potrivit căruia comisia parlamentară specială se constituie *"din câte 2 reprezentanți ai fiecărui grup parlamentar"*, încalcă acest principiu, neținând seama de faptul că grupurile parlamentare nu sunt egale, ci reprezentative, potrivit mărimii lor și în raport de configurația politică ce stă la baza alcătuirii structurilor Camerelor Parlamentului.

De altfel, în temeiul art.12 alin.(1) din Legea nr.35/2008 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului și pentru modificarea și completarea Legii nr.67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, a Legii administrației publice locale nr.215/2001 și a Legii nr.393/2004 privind Statutul aleșilor locali, cu modificările și completările ulterioare, potrivit căruia *"(1) Prima delimitare și numerotare a colegiilor uninominale va fi efectuată prin hotărâre a Guvernului, conform hotărârii unei comisii parlamentare speciale constituite pe baza proporționalității reprezentării parlamentare, în termen de maximum 90 de zile de la intrarea în vigoare a prezentului titlu"*, a fost realizată, prin Hotărârea Guvernului nr.802/2008, prima delimitare a colegiilor uninominale pentru alegerea Camerei Deputaților și Senatului. Astfel fiind, ar fi trebuit ca pentru alegerile din 2012 să se procedeze la actualizarea acesteia, în conformitate cu alin.(2) al art.12 din Legea nr.35/2008, potrivit căruia *"Delimitarea și numerotarea colegiilor uninominale se actualizează de către Autoritatea Electorală Permanentă. Operațiunea de delimitare se actualizează anual în cazul în care au apărut modificări în structura, denumirea sau rangul unităților administrativ-teritoriale, precum și după fiecare recensământ al populației, cu cel puțin 12 luni înainte de alegerile parlamentare la termen, prin emiterea unei hotărâri a Autorității Electorale Permanente, care se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I"*. Or, legea criticată abrogă, prin art.II pct.1 dispozițiile art.12 din Legea nr.35/2008, procedând la adoptarea unor noi dispoziții referitoare la delimitarea colegiilor uninominale, dispoziții care contravin, pentru motivele arătate, Legii fundamentale.

În legătură cu reglementarea delimitării colegiilor uninominale, Curtea reține, de principiu, că pentru organizarea alegerilor se constituie circumscripții electorale la nivelul celor 41 de județe, o circumscripție în municipiul București și o circumscripție separată pentru românii cu domiciliul sau reședința în afara țării. Denumirea și numerotarea circumscripțiilor electorale sunt prevăzute într-o anexă, care face parte integrantă din lege (art.10 din Legea nr.35/2008), Conform art.5 alin.(1) din Legea nr.35/2008, alegerea deputaților și a senatorilor are loc, prin scrutin uninominal, potrivit principiului reprezentării proporționale în colegii

uninominale, organizate, conform art.2 pct.10 din lege, ca subunități ale unei circumscripții electorale, în care se atribuie un singur mandat. Ținând seama de faptul că, potrivit legii, colegiile uninominale sunt structuri organizate în interiorul circumscripțiilor electorale (prevăzute, așa cum s-a arătat, în anexa care face parte integrantă din Legea nr.35/2008), delimitarea acestora intră în competența legiuitorului, câtă vreme, potrivit art.73 alin.(3) lit.a) din Constituție, reglementarea sistemului electoral se face prin lege organică.

Având în vedere aceste considerente, Curtea constată că textele de lege criticate încalcă prevederile constituționale ale art.1 alin.(5) care consacră obligația respectării Constituției, a supremației sale și a legilor, ale art.64, referitoare la organizarea Camerelor Parlamentului, ale cap.IV - *Raporturile Parlamentului cu Guvernul* din titlul III al Constituției - *Autoritățile publice* și ale art.126 alin.(6) care garantează controlul judecătoresc al actelor administrative ale autorităților publice, pe calea contenciosului administrativ, cu excepția celor care privesc raporturile cu Parlamentul, precum și a actelor de comandament cu caracter militar.

Așa cum Curtea Constituțională a reținut prin Decizia nr.61 din 14 ianuarie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.76 din 3 februarie 2010, actuala reglementare a sistemului electoral românesc prezintă o serie de **imperfecțiuni, acolo arătate**, și, ca atare, **se impune o reconsiderare a acesteia din perspectiva alegerilor parlamentare din anul 2012**, care să asigure, sub toate aspectele, organizarea și desfășurarea unor alegeri democratice în România. În această privință, Curtea reține că trebuie, în primul rând, să se pornească de la realitățile economice, politice și sociale ale țării, de la rolul partidelor politice în procesul electoral, de la necesitatea raționalizării Parlamentului și, în final, să fie reglementat un tip de scrutin corespunzător concluziilor desprinse și care să aibă corespondent în tipurile de scrutin care se regăsesc în majoritatea statelor europene.

Curtea constată că este necesară o reexaminare de ansamblu a Legii nr.35/2008, care a fost modificată la două luni de la adoptarea de către Parlament prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr.66/2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.409 din 30 mai 2008, și la 5 luni de la adoptare prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr.97/2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.630 din 29 august 2008. Prin această din urmă ordonanță au fost aduse 92 de modificări și completări legii, în condițiile în care legea adoptată inițial de Parlament cu respectarea art.75 și art.76 alin.(1) din Constituție cuprindea 76 de articole și o anexă referitoare la circumscripțiile electorale.

În cadrul preocupărilor de revizuire a legislației electorale, o atenție sporită trebuie acordată posibilității cetățenilor români cu drept de vot care domiciliază în străinătate de a-și exercita dreptul de vot, în cadrul unei proceduri speciale, care să se desfășoare în corelare cu orele oficiale ale României între care se desfășoară procesul de votare.

De altfel, cu privire la sistemul electoral, Curtea a evidențiat, prin Hotărârea nr.39 din 14 decembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.924 din 30 decembrie 2009, necesitatea ca întreaga legislație electorală referitoare la alegerea Camerei Deputaților și a Senatului, a Președintelui României, alegerile pentru Parlamentul European, precum și la alegerea autorităților administrației publice locale să fie reexaminată, urmând a fi concentrată într-un cod electoral, ale cărui dispoziții comune și speciale să asigure, în concordanță cu principiile constituționale, organizarea unui scrutin democratic, corect și transparent.

Curtea subliniază că reglementarea sistemului electoral trebuie să se facă, potrivit art.73 alin.(3) lit.a) din Constituție, prin lege organica adoptată în cadrul dezbaterilor parlamentare, cu respectarea interdicției prevăzute la art.115 alin.(6) din Legea fundamentală și cu respectarea documentelor internaționale care stabilesc principiile fundamentale ale unor alegeri democratice. Luând în discuție, în acest context, forța juridică a dispozițiilor Codului bunelor practici în materie electorală, elaborat de Comisia de la Veneția, invocat de autorii sesizării, Curtea retine că într-adevăr acest act nu are un caracter obligatoriu, însă recomandările sale constituie coordonate ale unui scrutin democratic, în raport cu care statele - care se caracterizează ca aparținând acestui tip de regim - își pot manifesta opțiunea liberă în materie electorală, cu respectarea drepturilor fundamentale ale omului, în general, și a dreptului de a fi ales și de a alege, în special.

În final, Curtea constată că, potrivit Deciziei Plenului Curții Constituționale nr.1/1995, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.16 din 26 ianuarie 1995, "puterea de lucru judecat ce însoțește actele jurisdicționale, deci și deciziile Curții Constituționale, se atașează nu numai dispozitivului, ci și considerentelor pe care se sprijină acesta". În consecință, atât Parlamentul, cât și Guvernul, respectiv autoritățile și instituțiile publice urmează să respecte atât considerentele, cât și dispozitivul prezentei decizii.

Pentru considerentele expuse, în temeiul art.146 lit.a) și al art.147 alin.(4) din Constituția României, republicată, precum și al art.11 alin.(1) lit.A.a), al art.15 alin.(1) și al art.18 alin.(2) din Legea nr.47/1992, cu majoritate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Constată că Legea privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru autoritățile administrației publice locale și a alegerilor pentru Camera Deputaților și Senat din anul 2012, precum și pentru modificarea și completarea titlului I al Legii nr.35/2008 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului și pentru modificarea și completarea Legii nr.67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, a Legii administrației publice locale nr.215/2001 și a Legii nr.393/2004 privind Statutul aleșilor locali este neconstituțională.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Președintelui României, președinților celor două Camere ale Parlamentului și primului-ministru și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Dezbaterea a avut loc la data de 25 ianuarie 2012 și la aceasta au participat: Augustin Zegrean, președinte, Aspazia Cojocar, Acsinte Gaspar, Petre Lăzăroiu, Mircea Ștefan Minea, Iulia Antoanella Motoc, Ion Predescu, Puskás Valentin Zoltán și Tudorel Toader, judecători.

OPINIE SEPARATĂ

În dezacord, în parte, cu soluția pronunțată de Curtea Constituțională, cu majoritate de voturi, prin Decizia nr.51 din 25 ianuarie 2012, în sensul constatării neconstituționalității Legii privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru autoritățile administrației publice locale și a alegerilor pentru Camera Deputaților și Senat din anul 2012, precum și pentru modificarea și completarea titlului I al Legii nr.35/2008 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului și pentru modificarea și completarea Legii nr.67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, a Legii administrației publice locale nr.215/2001 și a Legii nr.393/2004 privind Statutul aleșilor locali, facem următoarele considerații:

1. Referitor la criticile sub aspectul neconstituționalității extrinseci Curtea nu a redat în mod exact propria jurisprudență referitoare la angajarea răspunderii Guvernului. Astfel nu au fost invocate deciziile fundamentale în materie, respectiv: deciziile nr.1.658 din 28 decembrie 2010, 383 din 13 aprilie 2010, 574 din 4 mai 2011 și 575 din 4 mai 2011. În schimb, deși critica referitoare la încălcarea constituționalității sub aspect extrinsec a fost respinsă, o parte din motivarea Curții reia argumente din opiniile separate la aceste decizii.

2. Apreciem că pronunțarea Curții este vagă. Astfel, se consideră că se aduce atingere art.1 alin.(5) din Constituție cu argumentația că se încalcă stabilitatea normelor juridice din domeniul electoral. Același caracter vag au și referințele la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului privind accesibilitatea și previzibilitatea legii.

Este de apreciat faptul că prin Decizia nr.51/2012 Curtea a reflectat exact sensul principiului securității juridice, așa cum a fost formulat în opinia separată la Decizia nr.799 din 17 iunie 2011 asupra proiectului de lege privind revizuirea Constituției României. Cu acel prilej, Curtea a dat un sens eronat principiului securității juridice apreciind că acesta se referă la bunuri și nu la cetățeni, astfel cum s-a menționat și în decizie: "*securitatea juridică a dreptului de proprietate asupra bunurilor ce alcătuiesc averea unei persoane este indisolubil legată de prezumția dobândirii licite a averii*", pentru a justifica necesitatea menținerii în Constituție a prezumției dobândirii licite a averii.

3. Menționarea jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, pronunțată în aplicarea art.3 din Protocolul nr.1 adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, nu corespunde sensului dat de Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Este unanim acceptat că sensul acestei jurisprudențe lasă o largă marjă de apreciere statelor. Astfel, prin hotărârile din 2 martie 1987, 6 octombrie 2005, 16 martie 2006, 9 aprilie 2002 și 8 iulie 2008, pronunțate în cauzele *Mathieu-Mohin și Cierfayt împotriva Belgiei*, *Cauza Hirst împotriva Marii Britanii*, *Cauza Ždanoka împotriva Letoniei*, *Cauza Podkolzina împotriva Letoniei*, *Cauza Yumak și Sadak împotriva Turciei*, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit 4 mari principii în ceea ce privește interpretarea art.3.

Primul este cel al dreptului de a alege și de a fi ales, coroborat cu libertatea de expresie și libertatea unor dezbateri politice libere, al doilea faptul că statul dispune de o largă marjă de apreciere cu privire la dreptul la vot, având în vedere tradițiile politice diferite ale statelor. Al treilea este acela potrivit căruia Curtea nu acceptă restricții ale drepturilor prevăzute de art.3 care sunt arbitrare și bazate pe discriminare politică. Al patrulea principiu reflectă prudența Curții Europene în a impune statelor o anumită viziune asupra interpretărilor constituționale ținând cont de importanța suveranității naționale în acest domeniu. (În acest sens, Michael O'Boyle, *"Electoral disputes and the ECHR: an overview"*, J.-F. Renucci, *"Trăite de droit europeen des droits de l'homme"*, L.G.D.J., Paris, 2007, p. 277-282; Fr. Sudre, *"Droit europeen et internațional des droits de Thomme"*, 9e édition revue et augmentée, PUF, Paris, 2008, p. 561-568, Corneliu Bîrsan *"Convenția Europeană a Drepturilor Omului - comentariu pe articole"*, pag. 1774-1806).

De altfel, aceasta a fost și interpretarea pe care Curtea Constituțională a României a dat-o prin Decizia nr.503 din 20 aprilie 2010.

În sensul celor de mai sus apreciem că actul normativ criticat nu contravine dispozițiilor art.3 din Protocolul nr.1 adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

4. Invocarea de către Curte a încălcării art.25 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice este lipsită de fundament juridic. Astfel, așa cum rezultă din Comentariul General al Comitetului Drepturilor Omului, ONU, organism care interpretează și aplică Pactul, referitor la art.25 privind dreptul de a lua parte la conducerea treburilor publice, de a alege și de a fi ales și de a avea acces în condiții generale de egalitate la funcțiile publice din țara sa, modul de organizare a alegerilor nu este considerat ca intrând în sfera de organizare a alegerilor în statele membre.

5. Modul în care a fost interpretat art.37 din Constituție implică faptul că toate statele care au alegeri comasate nu respectă dreptul de a fi ales. Astfel, nu se poate reține argumentația potrivit căreia *"întrucât există situații în care un candidat care nu a câștigat un mandat de ales local (primar sau președinte de consiliu județean), să-și exprime dorința de a participa la alegerile naționale pentru un mandat de parlamentar (deputat sau senator), lucru perfect posibil, dar numai în cazul unor alegeri care se desfășoară la date diferite"*. Amintim că există mai multe cazuri de comasare a diferitelor tipuri de alegeri, un exemplu recent fiind și comasarea alegerilor locale cu cele pentru Parlamentul European din Regatul Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord, din anul 2009.

În această logică nici alegerile prezidențiale nu s-ar mai putea organiza odată cu alegerile parlamentare, practică curentă în multe state democratice. Amintim că după adoptarea Constituției României în 1991 aceasta a fost practica între anii 1992 și 2004.

6. Referitor la prelungirea mandatului aleșilor locali, Curtea a reținut că textele de lege criticate încalcă dispozițiile constituționale ale art.1 alin.(5), privitoare la obligația respectării Constituției, a supremației sale și a legilor, precum și pe cele ale art.15 alin.(2) care consacră principiul neretroactivității legii, cu excepția legii penale sau contravenționale mai favorabile.

Prelungirea mandatului aleșilor locali constituie o practică a statelor democratice. Astfel, Franța, prin Legea nr.2005-1563 din 15 decembrie 2005 privind prelungirea duratei mandatului din 2007 a consilierilor municipali și consilierilor generali, a prelungit cu un an mandatul consilierilor menționați. Dintr-o perspectivă elementară comparativă nu se poate susține că s-a încălcat principiul neretroactivității legii, acesta fiind exclus din categoria principiilor care presupun o largă marjă de apreciere a statelor.

Referitor la legislația română, potrivit principiului ierarhiei normelor juridice, apreciem că dispozițiile art.53 din Constituție prevalează față de normele cuprinse în art.38 alin.(1) din Legea nr.215/2001 potrivit căreia *"Consiliul local se alege pentru un mandat de 4 ani, care poate fi prelungit, prin lege organică, în caz de război sau catastrofă"*. Una dintre particularitățile Constituției din 1991 este consacrarea restrângerii exercițiului unor drepturi și al unor libertăți într-un singur articol. Curtea a examinat, într-un context în care au fost invocate probleme determinate de criza economică, întrunirea condițiilor prevăzute de art.53 din Constituție. Astfel, de exemplu, prin Decizia nr.1.414 din 4 noiembrie 2009, Curtea a constatat că restrângerea exercițiului dreptului la muncă al personalului autorităților și instituțiilor publice pe care legea criticată o reglementa îndeplinea condițiile impuse de textul constituțional. Curtea a reținut că "măsura de restrângere este prevăzută prin lege, vizează exercițiul dreptului, iar nu substanța acestuia, este determinată de o situație de criză financiară mondială care ar putea afecta, în lipsa unor măsuri adecvate, stabilitatea economică a țării, și implică, securitatea națională".

Același tip de argumentație a fost reluat de Curte prin deciziile nr.872 din 25 iunie 2010 și nr.874 din 25 iunie 2010, publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.433 din 28 iunie 2010, și prin Decizia nr.1.533 din 28 noiembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.905 din 20 decembrie 2011.

Amintim ca prin deciziile din 6 decembrie 2011, pronunțate în cauzele conexe nr.4.232/2011, *Felicia Mihăeș împotriva României*, și, respectiv, nr.44.605/2011, *Adrian Gavril Senteș împotriva României*, prin care au fost respinse cererile formulate, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a folosit în motivarea sa argumentul privitor la constrângerile bugetare legate de situația financiară determinată de criza economică.

7. Apreciem că este lăudabil modul în care Curtea invocă Codul bunelor practici în materie electorală elaborat de Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept de la Veneția. Constatăm o evoluție pozitivă de la Decizia nr.503 din 20 aprilie 2010 prin care Curtea constata că actul invocat nu are un caracter obligatoriu asupra statelor Uniunii Europene și că, de altfel, Codul "nu impune sancțiuni în eventualitatea în care statele eșuează în implementarea dispozițiilor sale".

8. Partea finală a deciziei Curții prin care se indică imperfecțiunile sistemului electoral românesc privind modul în care trebuie delimitate și numerotate colegiile uninominale, organizarea birourilor permanente și a comisiilor parlamentare și se indică modalități de revizuire a legislației electorale excedează în mod evident obiectului sesizării. Prin indicarea modalităților de revizuire a sistemului electoral există riscul unei antepronunțări a Curții.

Judecător,
prof. univ. dr. **Iulia Antoanella Motoc**

OPINIE CONCURRENTĂ

Suntem de acord cu admiterea - în parte - a sesizării referitoare la neconstituționalitatea *Legii privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru autoritățile administrației publice locale și a alegerilor pentru Camera Deputaților și Senat din anul 2012, precum și pentru modificarea și completarea titlului I al Legii nr.35/2008 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului și pentru modificarea și completarea Legii nr.67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, a Legii administrației publice locale nr.215/2001 și a Legii nr.393/2004 privind Statutul aleșilor locali*, care face obiectul criticilor în dosarul cu numărul de mai sus, pentru următoarele considerente¹:

I. Sub aspectul criticilor extrinseci (referitoare la procedura de adoptare a legii), obiecția de neconstituționalitate este neîntemeiată.

Constituția României prevede, în cap.IV - Raporturile Parlamentului cu Guvernul, două modalități prin care Executivul poate legifera: art.114 care reglementează angajarea răspunderii Guvernului și, respectiv, art.115 prin care este stabilit regimul delegării legislative.

În prezenta cauză interesează dispozițiile art.114 din Legea fundamentală, potrivit căroră: "**(1) Guvernul își poate angaja răspunderea în fața Camerei Deputaților și a Senatului, în ședință comună, asupra unui program, a unei declarații de politică generală sau a unui proiect de lege.**

(2) Guvernul este demis dacă o moțiune de cenzură, depusă în termen de 3 zile de la prezentarea programului, a declarației de politică generată sau a proiectului de lege, a fost votată în condițiile articolului 113.

(3) Dacă Guvernul nu a fost demis potrivit alineatului (2), proiectul de lege prezentat, modificat sau completat, după caz, cu amendamente acceptate de Guvern, se consideră adoptat, iar aplicarea programului sau a declarației de politică generală devine obligatorie pentru Guvern." (subl. ns.)

Dispozițiile constituționale reproduse mai sus, deși sunt lapidare, sunt foarte clare: ele conferă dreptul și disponibilitatea Guvernului de a-și angaja răspunderea asupra unui proiect de lege (textul prevăzând că "**Guvernul își poate angaja răspunderea ...**"), fără a stabili niciun fel de restricții², singura consecință posibilă fiind aceea a demiterii Guvernului, în cazul în

¹ Fiind vorba despre o opinie concurrentă, nu vom relua argumentele și explicațiile din considerentele deciziei decât în măsura în care este absolut necesar.

² Numărul angajărilor de răspundere a Guvernului dintr-un an sau din perioada unui mandat este irelevant, având în vedere dispozițiile art.114 din Constituție.

care o moțiune de cenzură depusă în termen de 3 zile de la prezentarea proiectului de lege este adoptată de Parlament cu votul majorității deputaților și senatorilor [art.114 alin.(2)].

În acest context constituțional, apreciindu-se ca insuficient de precisă și detaliată reglementarea din Legea fundamentală, în jurisprudența Curții Constituționale s-au cristalizat și au fost reținute ca fiind necesar a fi întrunite și respectate următoarele **condiții** pentru a se considera justificată încercarea adoptării unei legi prin angajarea răspunderii Guvernului: *existența unei urgențe în adoptarea măsurilor conținute în proiectul de lege asupra căruia Guvernul își angajează răspunderea; necesitatea ca reglementarea în cauză să fie adoptată cu maximă celeritate; domeniul reglementat să prezinte o deosebită importanță; legea adoptată prin angajarea răspunderii Guvernului să fie de imediată aplicare.*

Cerințele de mai sus sunt îndeplinite în suficientă măsură în cazul de față. Astfel, în ceea ce privește urgența adoptării măsurilor conținute în lege sau necesitatea adoptării cu maximă celeritate a reglementării legale, trebuie reținut faptul că - în acord cu spiritul recomandării cuprinse în *Codul bunelor practici în materie electorală*, adoptat de Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția), potrivit căreia modificările sau amendamentele aduse legislației privind sistemul electoral ar trebui adoptate cu cel puțin un an înainte de alegeri - Guvernul a urmărit adoptarea pe calea rapidă a legii (prin angajarea răspunderii) în scopul asigurării unui termen - considerat rezonabil - în care să se poată aplica noile dispoziții legale consacrate instituirii și aplicării unui regim derogatoriu al alegerilor din anul 2012. În consecință și celelalte condiții (privitoare la importanța domeniului reglementat și aplicarea neîntârziată a legii) sunt îndeplinite, logica argumentării de mai sus fiind valabilă și pentru susținerea necesității adoptării legii în raport cu ultimele cerințe evocate. În perioada de aproximativ un an de la data adoptării legii Guvernul ar urma să pregătească, să anunțe (cu cel puțin 4 luni înainte de data fixată) și să organizeze - concomitent - alegerile locale și alegerile parlamentare.

Cum o moțiune de cenzură nu a fost inițiată, dezbătută și votată în condițiile art.113 și 114 din Constituție, legea pentru care Guvernul și-a angajat răspunderea este considerată adoptată de Parlament³.

II. Cu privire la criticile intrinseci formulate prin sesizarea referitoare la neconstituționalitatea legii analizate arătăm următoarele:

1. În conformitate cu dispozițiile constituționale cuprinse în art.121 alin.(1) - referitoare la consiliile locale și la primari, precum și cu cele cuprinse în art.122 alin.(2) - privitoare la consiliile județene, **autoritățile publice locale sunt alese și funcționează în condițiile legii**⁴. Actele normative care guvernează domeniul în care își exercită competențele autoritățile administrației publice locale sunt: Legea administrației publice locale nr.215/2001, Legea nr.67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale și Legea nr.393/2004 privind Statutul aleșilor locali. Ansamblul legislativ menționat asigură cadrul pentru alegerea autorităților administrației publice locale, funcționarea acestor autorități, precum și competențele/atribuțiile aleșilor locali.

Este însă unanim acceptat faptul că reglementările legale trebuie să fie "în pas cu vremea", aceasta însemnând că - după ce sunt adoptate și puse în aplicare - actele normative pot fi modificate, completate sau chiar abrogate și înlocuite, pentru ca normele aflate în vigoare să corespundă mereu noilor realități politice, sociale și/sau economice. În perioada actuală, frământările multiple determinate de criza financiară și economică prelungită au impus în întreaga lume o bogată și laborioasă activitate legislativă al cărei scop este tocmai aducerea și menținerea cadrului legislativ cât mai aproape de realitățile socioeconomice și politice care se schimbă - uneori - cu o viteză uimitoare⁵.

Într-o asemenea perioadă, Guvernul (având în vedere, în principal, considerente economico-financiare, așa cum rezultă din expunerea de motive a legii criticate) a apreciat că

---

³ În sensul arătat există deja o bogată jurisprudență a Curții Constituționale (a se vedea: Decizia nr.1.655 din 28 decembrie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.51 din 20 ianuarie 2011; Decizia nr.1 din 4 ianuarie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.135 din 23 februarie 2011; Decizia nr.383 din 23 martie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.281 din 21 aprilie 2011; Decizia nr.574 din 4 mai 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.368 din 26 mai 2011 etc.).

⁴ Legea fundamentală face trimitere la lege, act normativ prin care se stabilește modul de alegere și funcționare a autorităților publice locale (a se vedea, în acest sens, și comentariul la dispozițiile art.121 și art.122 din Constituție, în I. Muram, E. S. Tănăsescu - coord., CONSTITUȚIA ROMÂNIEI. Comentariu pe articole, Edit. "C. H. Beck", București, 2008, p. 1177-1197).

⁵ A se observa, de pildă, rapiditatea cu care se modifică directivele și regulamentele comunitare.

este necesară modificarea sistemului electoral și - prin angajarea răspunderii în fața Parlamentului - a determinat adoptarea unei reglementări care, **prin derogare de la prevederile legilor** mai sus menționate (conform dispozițiilor art.1), stabilește că în **anul 2012** alegerile pentru autoritățile administrației publice locale vor avea loc la data alegerilor pentru Camera Deputaților și Senat⁶.

Regimul derogatoriu (care prevede organizarea concomitentă - în anul 2012 - a alegerilor locale cu cele parlamentare) instituit prin legea care face obiectul prezentei analize nu este contrar Constituției, din moment ce nu există nicio dispoziție expresă sau implicită care să interzică ori să restricționeze desfășurarea în același timp a celor două categorii de alegeri⁷.

Pe de altă parte, prevederile art.121 și art.122 din Constituție fac trimitere la **lege** atunci când statuează modalitatea alegerii autorităților administrației publice locale, lege care - așa cum arătam mai sus - poate fi modificată⁸; invocarea art.1 alin.(5) din Legea fundamentală ca unic temei al neconstituționalității unei legi prin care se instituie un regim derogatoriu de la o altă lege nu poate reprezenta un element decisiv pe baza căruia să poată fi repudiat un act normativ adoptat în Parlament.

În niciun caz însă programarea alegerilor locale la aceeași dată cu cele parlamentare nu poate avea ca efect încălcarea prevederilor art.36 din Constituție privind dreptul de vot; ar fi deplasat să se concluzioneze că în cazul în care alegerile se desfășoară la data diferite dreptul de vot este neîngrădit, în timp ce dacă s-ar desfășura concomitent acest drept ar fi îngrădit.

2. Unele dintre prevederile Legii privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru autoritățile administrației publice locale și a alegerilor pentru Camera Deputaților și Senat din anul 2012, precum și pentru modificarea și completarea titlului I al Legii nr.35/2008 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului și pentru modificarea și completarea Legii nr.67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, a Legii administrației publice locale nr.215/2001 și a Legii nr.393/2004 privind Statutul aleșilor locali contravin însă dispozițiilor constituționale.

Astfel, dispozițiile art.1 alin.(5) și alin.(6) din această lege sunt greșit redactate, ele instituind termene de decădere care vizează instanța judecătorească, ceea ce nu este posibil; instanța nu poate fi sancționată și "decăzută din dreptul de a soluționa" cererile sau acțiunile care îi sunt date în competență, întrucât ea este autoritatea care înfăptuiește justiția. Termenul de decădere instituit printr-un act normativ poate viza numai părțile din proces, în cazul de față pe titularul acțiunii. De aceea, textele de lege menționate sunt cel puțin neclare, nu sunt previzibile și predictibile, motiv pentru care ele aduc atingere atât principiului separației și echilibrului puterilor în stat, prevăzut de art.1 alin.(4) din Constituție, cât și accesului liber la justiție, drept prevăzut de art.21 alin.(1)-(3) din Constituție.

De asemenea, art.65¹⁶ din cap. XIV¹ - nou-introdus - privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru Camera Deputaților și Senat la aceeași dată cu alegerile pentru autoritățile administrației publice locale, instituind interdicția unei persoane de a candida în același timp pentru funcția de primar și pentru un mandat de deputat sau de senator, respectiv pentru funcția de președinte al consiliului județean și pentru un mandat de deputat sau de senator,

---

⁶ Trebuie precizat, în acest context, că atât în România, cât și în alte state europene (Franța, Marea Britanie, Turcia, Ungaria etc.) au mai fost organizate alegeri concomitente, fără a se considera că astfel se încalcă în vreun fel Constituția.

⁷ Nici critica referitoare la încălcarea, prin legea care face obiectul sesizării, a principiului neretroactivității legii civile [prevăzut de art.15 alin.(2) din Constituție] nu este întemeiată, întrucât - așa cum Curtea a statuat deja (prin Decizia nr.330 din 27 noiembrie 2001 republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.59 din 28 ianuarie 2002) - o lege nu este retroactivă atunci când modifică pentru viitor o stare de drept născută anterior pentru că, într-un asemenea caz, legea nouă nu face altceva decât să reglementeze modul de acțiune în timpul următor intrării ei în vigoare, adică în domeniul ei propriu de aplicare. În cazul legii supuse analizei se prevede implicit amânarea alegerilor locale până la data când se vor ține alegerile parlamentare, prin aceasta dispunându-se prelungirea - în fapt - a mandatului aleșilor locali (și nicidecum scurtarea mandatului acestora, care ar fi putut fi considerată, într-adevăr, ca o prevedere legală cu efect retroactiv).

⁸ Din acest motiv, nu se poate susține nici faptul că legea care face obiectul sesizării ar încălca dispozițiile art.26, 38, 69 și 93 din Legea nr.215/2001 (care statuează că durata mandatului aleșilor locali nu poate fi prelungită decât în cazurile limitativ enumerate în textele articolelor menționate), întrucât regimul juridic al alegerilor pentru anul 2012, instituit prin legea criticată, este unul derogatoriu; or, derogarea expresă de la prevederile unor norme juridice dintr-o lege - făcută printr-un act normativ de același rang - exprimă intenția legiuitorului de a modifica norma de la care se derogă.

contravine dispozițiilor art.37 din Constituție care - garantând oricărei persoane (cu drept de vot) dreptul de a fi aleasă - impune numai anumite limite de vârstă, nu și interdicții în ceea ce privește alegerea demnității pentru care un cetățean dorește să candideze. În plus, este de reținut faptul că dreptul de a fi ales (la fel ca și dreptul la vot) este un drept fundamental, exclusiv politic, care - în conformitate cu dispozițiile art.20 din Constituție - trebuie înțeles, interpretat și aplicat în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte⁹.

Judecători,
dr. **Mircea Ștefan Minea**
dr. **Petre Lăzăroiu**

---

⁹ A se vedea, pe larg, asupra acestor aspecte I. Muram, E. S. Tănăsescu - coord., op. cit, p. 342-343; I. Muram, E. S. Tănăsescu, DREPT CONSTITUȚIONAL ȘI INSTITUȚII POLITICE, vol. II, ed. a 12-a, Edit. "C. H. Beck", București, 2006, p. 94-96; C. Bîrsan, CONVENȚIA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI. Comentariu pe articole, ed. a 2-a, Edit. "C. H. Beck", București, 2010, p. 996.